

Egy kis földtörténet

Korbeosztás				Időtartam	Földtörténeti események, emlékek
eon	idő	időszak	kor	időtartam (millió év)	magyarországi vonatkozások
P a i r m u e b u k r m	Ősidő (Archaikum)			4600 – 2500	
	Előidő (Proterozoikum)			2500 – 545	
	Ó i d ő (P a l e o z o i k u m)	Kambrium		545 – 505	
		Ordovícium		505 – 440	
		Szilúr		440 – 410	Lovasi agyagpala (Balaton-felvidék), a legidősebb hazai felszíni kőzetelőfordulás.
		Devon		410 – 360	Szürke, kristályos mészkő (Fejér-megye: Szabadbattyán, Polgárdi, Kőszárhegy).
		Karbon		360 – 285	Gránit (Velencei-hegység), metamorf (átalakult) gránit (mórági rög), kristályos kőzetek a Soproni-hg-ben /megj.: utóbbi az Alpok fejlődéstörténetének része, egy régi, kristályos mag felszínre bukkanása/. Kristályos mészkő (Upponyi-Szendrői-hegység, É-Magyarország / "Rakacai márvány"/).
		Perm		285 – 250	Vörös homokkő (Balaton-felvidék), vörös- és tarka homokkő (Mecsek; utóbbi összletben kitermelhető és korábban ki is termelt uránérc). Mindkét üledék szárazföldi (folyóvízi) törmelékes, lepusztulási termék

K ö z é p i d ő (M e z ő	Triász		250 – 215	Mészkö és dolomit a Dunántúli- és Északi-középhegységek üledékes tagjaiban /Balaton-felvidék, Bakony, Vértes, Budai-hegység, Pilis, Cserhát egyes részei, Bükk, Aggteleki-karszt/, földolomit /pl. Gellért-hegy/).
	Jura		215 – 145	Tardosbányai vörös, gazdag őslénytartalmú mészkő (Gerecse; az ún. "vörös márvány"). Feketeszen (Mecsek előtere, a meddő rétegekben növénylenyomatos, dinoszaurusz-lábnyomos szenes mészkőrétegekkel). "Rózsabányai mészkő (Villányi-hegység /sárgás-rózsaszínes, kalciteres, értékes építőkö, gazdag ősmaradvány-tartalommal: főleg ammoniteszek/). Üledékes mangánérc (Déli-Bakony, Úrkút). Közepesen átalakult metamorf kőzetek a Kőszegi-hegységben: konglomerátum (Cák), zöldpala, mészcillámpala (pl. Velem) /megj: e kőzetkibukkanások az Alpok fejlődéstörténetének

ő z o i k u m)	Kréta		145 – 65	Trópusi őskaraszttal maradványok (Dunántúli-khg., a leglátványosabb a Déli-Bakony béli Úrkút, ugyanott korábban üledékes mangánérc is keletkezett), a karsztos mélyedésekben sok helyütt kitermelhető karsztbauxit (Bakony, Vértes /utóbbi legnevezetesebb lelőhelye Gánt/). A bakonyi Iharkút felső krétakorú szárazföldi üledéksorozatában gazdag ősmaradványtartalμού rétegeket tártak föl (dinoszauruszok valódi fossziliái /pl. <i>Hungarosaurus</i> , <i>Ajkaceratops</i> /, repülő hüllők / <i>Bakonydraco</i> / vagy különféle <i>Mosasaurus</i> -leletek).
		Paleocén - Eocén	65 – 38	Nummuliteszes (mészvázú, likacsoshéjú, egysejtű ősmaradvány / <i>Foraminifera</i> /, amit népiesen Szent László Pénzének is neveznek) a Bakonyban, barnaszén a Dunántúli-középhegység szénmedencéiben, korábbi szénbányászati központjaiban (pl. Dorog).
		Oligocén	38 – 25	Kiscelli agyag, hárshegyi homokkő (Budai-hegység).

Új idő (Kainozoikum)	Harmadidőszak	Miocén	25 – 5,5	Vulkáni képződmények (A miocén során a Kárpát-medence területe az egyik legaktívabb vulkanikus térség volt a Földön): andezit (Visegrádi-hegység, Börzsöny, Cserhát bizonyos részei, Mátra), riolittufa-felszínek (alsó, középső, felső; a Cserháttól a Bükkalján át a Zempléni-hegységig). Közvetlenül az alsó tufaszint alatt található a világhírű ipolytarnóci lábnyomos homokkő, több ezer emlősállat lábnyomának lenyomataival. A középhegységek előterében, az egykori partok mentén lignitlepek (Északi-khg., pl. Visonta) képződnek. Beljebb kagylós, cápafogas sekélytengeri mészkő képződik (pl. Fertőrákos, Tési-fennsík, Budai-hg.). A Pannóniai-medence nagy részét kitöltő ekkori Pannon-beltenger, később kiédesedő beltó mélyebb területein agyagos, sekélyebb, parthoz közelebbi részein homokos üledékek rakódtak le sajátos, endemikus (csak e területre jellemző) kagylófaunával (<i>Congerina</i> , <i>Lymnocardium</i> ; előbbire példa a híres balatoni kecskeköröm is / <i>Congerina balatonica</i> , <i>Congerina ungulacpre</i>). Szénhidrogén-telepek (/kőolaj, földgáz/ Alföld, Dunántúli-dombság).
		Pliocén	5,5 – 2,0	Bazaltvulkanizmus: Tapolcai-medence (pl. Badacsony, Szent György-hegy), Kisalföld (Ság, Somló), Karancs- és Medves-hegység (Salgóbanya, Somoskő stb.) Előember-maradvány: Rudabánya.

		N e g y e d i d ő s z a k	Pleisztocén	Vitatott, de itt következtesen 2,0 – 0,001	A glaciálisok időszakában a Kárpát-medence térsege jégkörnyéki, ún. periglaciális terület volt. Löss (Dunántúli-dombság, Mezőföld, Maros- Körös-köze /itt nedves környezetben lerakódott ún. infúziós lösz/, Hajdúság stb. Homok: Duna- Tisza-köze, Nyírség. (Előbbi a Duna, utóbbi a Tisza és mellékfolyóinak terméke.) Ősember- maradvány: Vértesszőlős.
			Holocén	0,01 –	Folyóvízi kavics, homok. Hideg mésztufa lerakódás: pl. Bükk, Szalajka-völgy. Melegforrásból kiváló travertino (forrásmészkö): Egerszalók.

Megjegyzés: Az egyes földtörténeti korok időbeosztása a különböző szak- és tankönyvekben eltérő. A szórás mértéke természetesen a régebbi korok felé növekszik, ahogyan a különféle kormeghatározási módszerek pontossága is ez irányba csökken. Általánosságban a legújabb szakirodalomra támaszkodva, és a jelenleg legjobb középiskolás tankönyv (Mozaik) adatait iránymutatásul véve adtam meg, ill. egészítettem ki az évszámokat, a Kréta végéig 5-re vagy 10-re kerekítve, onnantól pedig kerekítés nélkül. A Pleisztocén kezdetét illetően (mivel jelenleg is vita folyik arról, hogy pontosan mit tekintünk a Negyedidőszak kezdetének) szintén a tankönyvet tekintettem iránvadónak.